

RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTERSTWO
ADMINISTRACJI I CYFRYZACJI

SEKRETARZ STANU
Stanisław Huskowski

BM-WP.072.484.2014

Warszawa, dnia 30 października 2014 r.

GABINET MARSZAŁKA SENATU

wpłynęło dn. 4. 11. 2014r

nr. 44.15. podpis. M. Pięć

SEKRETARIA T
Biura Prac Senackich

Wpłynęło dn. 1. 11. 14 zał.

nr. 6128 podpis.

Pan

Bogdan Borusewicz

Marszałek Senatu RP

Szanowny Panie Marszałku,

W nawiązaniu do pisma z dnia 14 października 2014 r., dotyczącego oświadczenia złożonego przez Senatora RP Pana Wiesława Kiliana podczas 62. posiedzenia Senatu RP w dniu 9 października 2014 r. (BPS/043-62-2679/14), uprzejmie informuję, co następuje.

Ustawa z dnia 23 czerwca 1971 r. o przejściu na osoby prawne Kościoła Rzymskokatolickiego oraz innych kościołów i związków wyznaniowych własności niektórych nieruchomości położonych na Ziemiach Zachodnich i Północnych (Dz. U. Nr 16, poz. 156), zwana dalej „ustawą”, w art. 1 przewidziała nieodpłatne przejście z mocy prawa na rzecz kościelnych osób prawnych własności nieruchomości położonych na Ziemiach Zachodnich i Północnych, które w dniu 1 stycznia 1971 r. znajdowały się w wyłącznym faktycznym władaniu tych osób (tzw. uwłaszczenie).

Przepis art. 1 ust. 3 cytowanej ustawy stanowi, że stwierdzenie przejścia własności wspomnianych wyżej nieruchomości następuje w drodze decyzji właściwego organu do spraw wyznań prezydium wojewódzkiej rady narodowej. Przy wydawaniu omawianych decyzji uwłaszczeniowych, które miały charakter decyzji deklaratoryjnych, zastosowanie mają przepisy zarządzenia dyrektora Urzędu do Spraw Wyznań z dnia 13 sierpnia 1971 r. w sprawie wykonania przepisów o przejściu na osoby prawne Kościoła Rzymskokatolickiego oraz innych kościołów i związków wyznaniowych własności niektórych nieruchomości położonych na Ziemiach Zachodnich i Północnych (M. P. Nr 44, poz. 284).

Wymienione wyżej regulacje powodowały formalne uregulowanie własności nieruchomości położonych na Ziemiach Zachodnich i Północnych znajdujących się w wyłącznym faktycznym władaniu kościelnych osób prawnych.

Natomiast w art. 2 ust. 1 ustawy przewidziano dla Rady Ministrów uprawnienie do nieodpłatnego przekazania na własność kościelnych osób prawnych nieruchomości

położonych na Ziemiach Zachodnich i Północnych, które nie spełniały warunków określonych w art. 1 ust. 1 ustawy, natomiast niezbędnych do wykonywania celów religijnych.

Na podstawie art. 2 ustawy wydane zostały:

- 1) uchwała Nr 231 Rady Ministrów z dnia 8 października 1973 r. w sprawie przekazania osobom prawnym Kościoła Rzymskokatolickiego oraz innych kościołów i związków wyznaniowych własności niektórych nieruchomości położonych na Ziemiach Zachodnich i Północnych (M. P. Nr 45, poz. 262);
- 2) uchwała Nr 302 Rady Ministrów z dnia 31 grudnia 1973 r. w sprawie uregulowania stanu prawnego nieruchomości i szpitala w Trzebnicy (M. P. Nr 57, poz. 324);
- 3) uchwała Nr 303 Rady Ministrów z dnia 21 grudnia 1973 r. w sprawie przekazania osobom prawnym Kościoła Rzymskokatolickiego oraz innych kościołów i związków wyznaniowych własności niektórych nieruchomości położonych na Ziemiach Zachodnich i Północnych (M. P. Nr 57, poz. 325).

Zasadnicze różnice między regulacjami art. 1 i art. 2 ustawy polegają na tym, że:

- 1) podstawową przesłanką wskazaną w art. 1 ust. 1 ustawy jest wyłączne faktyczne władanie przez kościelną osobę prawną nieruchomością (nie ma znaczenia cel, na który nieruchomość jest przeznaczona) – uwłaszczenie następuje z mocy samego prawa, a decyzje właściwego organu potwierdzające przejście prawa własności mają charakter deklaratoryjny;
- 2) podstawową przesłanką wskazaną w art. 2 ust. 1 ustawy jest cel, na który nieruchomość jest przeznaczona - niezbędność do wykonywania celów religijnych bez konieczności władania nieruchomością. Przejście własności nieruchomości następuje na podstawie odpowiedniej uchwały Rady Ministrów, a decyzje właściwego organu potwierdzające przekazanie własności nieruchomości mają jedynie charakter deklaratoryjny.

Odnosząc się do wyżej wymienionych celów religijnych, stwierdzić należy, że brak jest legalnej definicji tych celów. Jednak za wspomniane cele religijne, należy uznać racje istnienia wspólnot religijnych, które, jak stanowi art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. *o gwarancjach wolności sumienia i wyznania* (t.j.: Dz. U. z 2005 r. Nr 235, poz. 1965, z późn. zm.), zakładane są w celu wyznawania i szerzenia wiary religijnej i które posiadają własny ustrój, doktrynę i obrzędy kultowe. Omawiane cele religijne zatem winny odnosić się wyłącznie do działań związanych bezpośrednio i ściśle ze sprawami natury religijnej, do których należy: ustalanie dogmatów wiary i doktryny religijnej, wykładnia norm religijnych, określenie przepisów religijnych, treści i form obrzędów religijnych, postug religijnych, modlitw, urządzenie zbiorowych i publicznych nabożeństw oraz innych uroczystości kultowych, czuwanie nad moralnością duchowieństwa i wiernych, krzewienie zasad wiary przez nauczanie religii i propagandę religijną, kształcenie duchownych. Przyjęcie tak rozumianych celów religijnych jest tym bardziej uzasadnione, że również ustawodawca na przykład w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 14 marca 2014 r. *o zasadach prowadzenia zbiorów publicznych* (Dz. U. z 2014 r., poz. 498) dokonuje rozróżnienia celów religijnych od kościelnej działalności charytatywno-opiekuńczej. Należy mieć także na względzie okoliczność, że

ustawa z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (t.j.: Dz. U. z 2013 r., poz. 1169, z późn. zm.), wyróżnia w art. 15 ust. 1 i art. 16 ust. 1 organizowanie kultu publicznego i jego sprawowanie, a także organizowanie procesji, pielgrzymek lub innych imprez o charakterze religijnym, od innych uprawnień kościelnych osób prawnych, których realizacja nie może być zaliczona do wykonywania celów religijnych w znaczeniu przedstawionym wyżej. W szczególności nie stanowi wykonywania celów religijnych realizacja uprawnień kościelnych osób prawnych do zakładania i prowadzenia szkół oraz innych placówek oświatowo-wychowawczych, opiekuńczo-wychowawczych, wyższych szkół zawodowych - wynikających z art. 20 ust. 1 i 23 ust. 3a ww. ustawy. Również wymienione w art. 39 pkt 2 ostatnio przywołanej ustawy uprawnienie do prowadzenia szpitali i innych zakładów leczniczych, to działalność „charytatywno-opiekuńcza Kościoła”, która nie stanowi działalności polegającej na wykonywaniu celów religijnych. Podobne zapisy dotyczące wykonywania przez kościelne osoby prawne celów religijnych oraz wykonywania innych celów zawierają również pozostałe partykularne ustawy regulujące stosunek Państwa do kościołów i innych związków wyznaniowych.

1. Skarb Państwa, zasadniczo, stał się właścicielem nieruchomości na Ziemiach Zachodnich i Północnych, na podstawie przepisów dekretu z dnia 2 marca 1945 r. o majątkach porzuconych i opuszczonych (Dz. U. Nr 9, poz. 45), dekretu z dnia 8 marca 1946 r. o majątkach opuszczonych i poniemieckich (Dz. U. Nr 13, poz. 87, z późn. zm.), ustawy z dnia 6 maja 1945 r. o majątkach opuszczonych i porzuconych (Dz. U. Nr 17, poz. 97), dekretu z dnia 6 września 1946 r. o ustroju rolnym i osadnictwie na obszarze Ziemi Odzyskanych i byłego Wolnego Miasta Gdańska (Dz. U. Nr 49, poz. 279) oraz ustawy z dnia 14 lipca 1961 o gospodarce terenami w miastach i osiedlach (Dz. U. Nr 32, poz. 159).

Ze względu na powyższe przejście własności nieruchomości na podstawie art. 1 ustawy oraz przeniesienie prawa własności nieruchomości na podstawie art. 2 ustawy, nie miały charakteru przywrócenia własności nieruchomości kościelnym osobom prawnym, bowiem osoby te nie były wcześniej właścicielami tych nieruchomości.

Jednocześnie uprzejmie informuje, iż MAC nie prowadzi „stosownych statystyk” dotyczących przejętych przez Skarb Państwa nieruchomości na Ziemiach Zachodnich i Północnych.

2. Wojewoda Dolnośląski decyzją z dnia 1 kwietnia 2014 r., z powołaniem się na art. 2 ustawy oraz § 1 i 2 wyżej wymienionej uchwały Nr 303 Rady Ministrów z dnia 31 grudnia 1973 r. odmówił stwierdzenia przejścia na rzecz Zgromadzenia Sióstr Św. Elżbiety, Prowincja Wrocławska, zwanego dalej „Zgromadzeniem”, nieruchomości położonych w Środzie Śląskiej, oznaczonych jako działki ewidencyjne nr 7/4, AM-18 o powierzchni 0,0113 ha, nr 8/1, AM-18 o powierzchni 0,0028 ha oraz nr 188, AM-18 o powierzchni 0,2738, na których znajduje się szpital.

Zgromadzenie złożyło do Ministra Administracji i Cyfryzacji odwołanie od wyżej wymienionej decyzji Wojewody Dolnośląskiego. W toku badania wszczętej wspomnianym

odwołaniem sprawy administracyjnej trwają ustalenia, czy ewentualne prowadzenie wzmiankowanego szpitala przez Zgromadzenie jest Zgromadzeniu „niezbędne do wykonywania celów religijnych”, zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy, mając na względzie zaprezentowane wcześniej rozumienie tych celów.

Z poważaniem

Do wiadomości:

Kancelaria Prezesa Rady Ministrów